

משנה ב'

משנה זו ממשיכה בנושא קודמתה - שתפים שחלקו חצר, מהו שעור ההשתתפות בבניית מחצה בגבול שביניהם שזכאי אחד לכף את חברו להשתתף.

ביאור

בבא בתרא פרק א' ■ ב'

גנה היא מקום זריעת ירקות, סמוך לבתים.
¹ וכן הדין בגנה, שאפלו סתם גנה דינה כדין מקום שנהגו לגדר. לפיכך, שני שתפים שחלקו גנה, רשאים לכף זה את זה להשתתף בגדור הגבול שביניהם.

¹ וכן בגנה, מקום שנהגו לגדר מחיבין אותו. אבל בבקעה, מקום שנהגו שלא לגדר אין מחיבין אותו, אלא אם רוצה פונס לתוף שלו ובונה,

התנא נוקט שבסתם גנה שכנו מחיבו לגדר כדין מקום שנהגו לגדר; ברם לגבי חצר הוא אינו מזכיר זאת, ומכאן שאפלו נהגו שלא לעשות מחצה הוא רשאי לחיבו בכך, לפי שבחצר היו משתמשים שמוששים שבצנעה, ולכן יש לחצץ בה, כדי שלא יזיק את חברו בהזק ראיה וימנע ממנו שמוש ראוי בחצר. לעומת זאת, לא היו גודרים את הגנות אלא כדי שלא תחול עין הרע ביבולים ואין הגדור נצרך כל כך, לפיכך אם נהגו שלא לגדר אין כופין על כך.²

אבל "בקעה" - מקום שדות, דינו כמקום שנהגו שלא לגדר, ואם חלקו שדה אין האחד יכול לכף את חברו לגדר (רק אם היה ידוע במקום מנהג לגדר את השדות רשאי לכף על כך). אלא מי שרוצה לגדור בונה את הגדר בשטח שלו בלבד ובחמרי בניה שלו.

מקורות והערות

א. ראה תוספות יום טוב, ד"ה מקום.

הוקדש לזכות מר אליהו בן שלמה שליט"א לרפואה שלימה ולבריאות איתנה

ט"ז באדר

יום א' פר' ויקהל

שושן פורים משולש

(סנהדרין פט)

היום נלמד:

משנה

בבא בתרא

פרק א' משנה ב'

גמרא

כתובות דף קג/ב

תוכנה מרגשת

האיש שחזר

בתשובה בזכות

רמזור

לך ולמשפחה

מסכת סנהדרין

דף פ"ט

זוהר

תולדות קלה.

הלכה

אפיית מצות

הלכה א'-ב'

בבא בתרא פרק א' ■ ב'

ביאור

כְּדִי לִיצֹר סִמֶּן הַכֹּר שְׂבָנָה בְּתוֹךְ
שְׁלוֹ וּבְחֻמְרֵי בְּנִיָּה שְׁלוֹ, הוּא עוֹשֶׂה
"חֲזִית" - סָד בְּסִיד אֶת הַכֶּתֶל כְּלָפִי
חוּץ.

אלו הֵיזָה סָד מִבְּנִינִים, הֵיזָה שְׂבָנוּ יָכוֹל לְסוּד
בְּצֵד שְׁלוֹ גַּם כֵּן, לְפִיכָךְ הִנְהִיגוּ שְׁסוּד מִבְּחוּץ;
וְאִפְלוּ יִקְלָף שְׂבָנוּ אֶת הַסִּיד, יוֹתֵר סִמֶּן לְדָבָר.
לְפִיכָךְ, אִם נָפַל הַכֶּתֶל - מְקוֹם
הַכֶּתֶל וְהָאֲבָנִים שְׁלוֹ.

אִם הִסְפִּימוּ שְׁנֵיהֶם לְבָנוֹת אֶת
הַכֶּתֶל, בּוֹנִים אוֹתוֹ בְּאֲמִצָּע וְעוֹשִׂים
חֲזִית מִכָּאן וּמִכָּאן.
לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל, הַמְּקוֹם
וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבְּחוּץ.
לְפִיכָךְ, אִם נָפַל הַכֶּתֶל,
הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שְׁלוֹ.
אִם עָשׂוּ מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם,
בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל
בְּאֲמִצָּע, וְעוֹשִׂין חֲזִית
מִכָּאן וּמִכָּאן. לְפִיכָךְ,
אִם נָפַל הַכֶּתֶל, הַמְּקוֹם
וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

פָּרַח תַּגִּיעַ רְחוּק

כתובות דף קג/ב

ביאור

ההוא יומא יומא דאשפבתייה
דרבי, נפקא בת-קלא
ואמרה: "כל דהיה
באשפבתייה דרבי, מזמן
הוא לחיי העולם הבא".
ההוא כובס, כל יומא
היה אתי קמיה. ההוא
יומא לא אתא. ביון
דשמע הכי, סליק
לאיגרא ונפל לארעא
ומית. יצתה בת-קול
ואמרה: "אף ההוא
כובס מזמן הוא לחיי
העולם הבא".

בשרבנו הקדוש, רבי יהודה
הנשיא, עורף המשנה, הלך
לעולמו, היה האבל כבד. רבי
יהודה הנשיא היה מנהיג גדול,
שאחד את העם בדור השלישי
של לאחר חרבן בית המקדש, וערך
את המשניות בהשתתפות כל
חכמי ישראל. המונים השתתפו
בהלליה שהתקיימה בצפורי, ולאחר
הלליה יצאה בת קול משמים: "כל
מי שעזר לתהליך הקבורה, וכל מי
שהספיד את הצדיק - יזכה להכנס
לגן עדן בלי לעבר תהליך זכוך
ונקוי על עברות שעשה"^א.

ליהודי אחד, כובס במקצועו, היה
קשר עז עם רבנו הקדוש (בערב
ימיו חלה רבי יהודה הנשיא ושכח
את תלמודו. תלמידו רבי חייא עמל
לשחזר את דברי התורה שנשכחו
ולהזכירם לרבי יהודה הנשיא,
ולהשלמת השחזור הוא נעזר
בכובס. רבי יהודה הנשיא הכיר

תורה עמקה לכובס על כף^ב). אבל בדיוק ביום פטירתו של הצדיק, הוא
לא הגיע למקום ולא השתתף בהלליה. בשהוא שמע שכל מי שהשתתף
בקבורת הצדיק יזכה לחיי העולם הבא, הוא נכנס לדכאון עמוק על
החמצת ההזדמנות החד-פעמית, ומרב צער יצא מדעתו ונפל מהגג ומת^ג.
יצאה בת קול נוספת והודיעה: "גם הכובס הזה יזכה לחיי העולם הבא".
האיש שהצטער כל כך על הדרגה הרוחנית שהפסיד, וקפח את חייו מרב

מקורות והערות

א. תוספות, ד"ה מזומן. ב. ראה: נדרים, דף מא/א, ומהרש"א שם. ג. הגהות יעב"ץ, בפירושו השני.

ביאור

צער, זכה בדרך נדירה להגיע לאותה דרגה של אלו שעסקו בקבורתו של רבי יהודה הנשיא.

מה ההסבר לכך שמי שהשתתף בקבורתו של רבי יהודה הנשיא זכה לחיי העולם הבא? הרי גן עדן אינו מחלק בחנם לאף אחד. כל דרגה, כל מקום בגן עדן, הם תוצאה של מאמץ רוחני וגשמי כאן בעולם הזה. האם התחילו לחלק ברטיסי חנם לגן עדן?

הרב אליהו אליעזר דסלר זצ"ל¹ מסביר, שלא היתה כאן חלקת חנם, וגם לא תהיה. מי שהשתתף בלויה נחשף לצער הגדול של כל האמה, וכאשר שמע את ההספדים והבין את רום דרגתו של רבנו הקדוש, מתוך הצער הגדול הוא התעורר להבין שאבא שבשמים מצפה מאתנו להתקרב אליו. הרגעים הגדולים האלו היו כה עצמתיים למי שהשכיל להתפס בהם, עד שאנשים הצליחו לנתק את עצמם מכל הפבלים שקשרו אותם עד כה לחיים הרגילים.

בכמה דקות אנשים הצליחו לשנות את עולם המשגים שלהם. אלו היינו מחלקים שאלון למשתתפים בלויה שיגדירו מהי "הצלחה", התשובות שהיו מתקבלות לאחר הלויה היו שונות לגמרי מאלו שהיו מתקבלות לפני הלויה.

מה שלא עשו חיים שלמים, עשה רגע אחד של הודמנות, שמי שנצל אותו - זכה לחיי העולם הבא! יתכן שהיה שם זקן בן 90, שעד אז לא הצליח להשתנות, וברגע אחד השתנו חייו.

בשמידי היידי שולח לאסתר המלכה הוראה, שתסבן את חייה למטרת הצלת עם ישראל, הוא מוסיף משפט רב-עצמה: "ומי יודע אם לעת בזאת הגעת למלכות" - זו ההודמנות של חייו! בשאתה מזהה הודמנות, קפץ עליה בכל הכח!

האיש שחזר בתשובה בזכות רמזור

תובנה מרגשת
סרטון יומי שיאיר לכם את היום

מקורות והערות

ד. מכתב מאליהו, חלק ג', עמוד 247.

מסכת סנהדרין ■ דף פ"ט

עֲקֵדַת יִצְחָק

כְּשֶׁהַתּוֹרָה מַתְחִילָה לְסַפֵּר עַל עֲקֵדַת יִצְחָק הִיא פּוֹתַחַת בְּפָסוּק "וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹקִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם..."

בְּדָף זֶה הַתְּלֻמוֹד מְסַבֵּיר מָה הַפְּנִינָה "אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" - אַחֲרֵי אֵילּוּ דְּבָרִים?

מְסוּפָּר בַּתְּלֻמוֹד, שְׁאַבְרָהָם אָבִינוּ עָשָׂה סְעוּדָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁנּוֹלַד יִצְחָק. בָּא הַשֵּׁטֶן וְקִטְּרַג לִפְנֵי הַקֶּב"ה: "אַבְרָהָם עוֹשֶׂה סְעוּדָה כֹּה גְּדוֹלָה, וְהוּא לֹא הַקָּרִיב כָּל קוֹרְבָן לִפְנֵיהֶ, אֲפִילוֹ לֹא גִזַּל אֶחָד!"

אָמַר הַקֶּב"ה לַשֵּׁטֶן: "אַל תִּקְטְרַג עַל אַבְרָהָם, שְׁהָרִי אֶת הַסְּעוּדָה כּוֹלָה הוּא עוֹשֶׂה לְרַגֵּל שְׂמֻחָתוֹ בְּיִצְחָק, וְאִם אוֹמֵר לוֹ לְהַקְרִיב אֶת יִצְחָק עֲצָמוֹ, הוּא יַעֲלֶה אוֹתוֹ לְקוֹרְבָן". מִפְּנֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִיֶּסֶה הַקֶּב"ה אֶת אַבְרָהָם וְאָמַר לוֹ לַעֲקוֹד אֶת יִצְחָק.

רַבִּי לׁוֹי הִסְבִּיר זֹאת בְּאוֹפֵן אֲחֵר: יִשְׁמַעֲאֵל הִתְפָּאֵר בְּפְנֵי יִצְחָק שֶׁהוּא נִימּוֹל בְּגִיל שְׁלוֹשׁ עָשָׂר שָׁנָה, כְּשֶׁכָּבֵד הָיָה גָּדוֹל וְיָכוֹל הָיָה לְסַרֵּב, וְעָשָׂה זֹאת מִרְצוֹנוֹ. אָמַר לוֹ יִצְחָק: "מָה אַתָּה מִתְפָּאֵר? אִם אֶצְטָרֶךְ לְמִסּוֹר אֶת כָּל גּוֹפִי לְהַקֵּב"ה, אֲנִי אֲמַסּוֹר בְּשֻׁמְחָה" - אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הַלֵּלוּ שָׁבִין יִצְחָק לִישְׁמַעֲאֵל, הוֹרָה הַקֶּב"ה לְאַבְרָהָם לַעֲקוֹד אֶת יִצְחָק.

לדעת מבפנים

תולדות קלה.

תרגום

באותו זמן ישיגו
הצדיקים דעת
שלמה. שאמר רבי
יוסי: ביום שישמח
הקדוש ברוך הוא
במעשיו, עתידים
הצדיקים להכיר אותו
בלבם, ואז תרבה
ההשכלה בלבם
כאלו ראו אותו בעין.
זהו שקתוב (ישעיה כה,
ט) "ואמר ביום ההוא
הנה אלהינו זה".

באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת
שלמה. דאמר רבי יוסי, ביומא
דיחדי קודשא בריך הוא בעובדוי,
זמינין אינון צדיקיא למנדע ליה
בלבהון, וכדין יסגי סכלתנו
בלבהון כאלו חזו ליה בעינא.
הדא הוא דכתיב "ואמר ביום
ההוא הנה אלהינו זה".

יום
ט"ז באדר
זה

לעתיד לבוא תהיה ידיעת ה' מבפנים החוצה, מתוך לב האדם תהיה נביעה פנימית, ולא יצטרך לגורמים חיצוניים שילמדו אותו. וכך נאמר בדברי הנביא ירמיהו (פרק לא, לב-לג) "כי זאת הברית אשר אכרת את בית ישראל אחרי הימים ההם נאם ה'. נתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם. ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאם ה' כי אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד". וכך נאמר במדרש תנחומא (פרשת עקב): "אמר הקדוש ברוך הוא: בעולם הזה על ידי יצר הרע היו למדין ומשתבחין, אבל לעולם הבא אני עוקר יצר הרע מכפם ואינכם משתבחים, שנאמר (יחזקאל לו) 'והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר', ולא עוד אלא שאינכם צריכים לאדם שילמדכם". מבאר, שלעתיד לבוא ידיעת האלקות תהיה נובעת מעצמותו באופן טבעי. באמת לדבר זה שיתגלה לעתיד לבוא נתן לתת בטויו גם בימינו, כלומר, לאחר שלומדים דבר יש להתבונן בו בהתבוננות הלב ולראות כיצד הלמוד הזה פוגש את לב האדם ואת מהותו הפנימית, ועל ידי כך אף להפרות את הנלמד מהבינה הפנימית של הלומד.

הלכות אפיית מצות

א. פתיחה

מצות עשה מן התורה לאכל מצה בליל חמשה עשר בניסן, שנאמר 'בערב תאכלו מצות'¹. ובשאר ימי הפסח אכילת מצה רשות היא, רצה אוכל מצה רצה אוכל שאר דברים².

המצה שבה יוצאים ידי חובת אכילת מצה בליל חמשה עשר, צריכה שתהיה מאחד מחמשת מיני דגן וחסה, שעורה, שבלת שועל, בסמת, שיפון. והמנהג לכתחלה לעשותה מחטים משום הדור מצוה, לפי שהחטה חביבה לאדם ביותר. ואם אין לו חטים יעשה משאר מיני דגן מהמין החביב עליו יותר, כדי שיאכל מצה לתאבון³.

ב. מצה שמורה

החטים שאופים מהן את מצת המצוה צריכות שמירה יתרה, ולא די במה ששומרן שלא יהיה בהן חשש חמוץ, אלא צריך לשמורן שמירה יתרה לשם מצת מצוה, שנאמר 'ושמרתם את המצות', שמשמע מזה שהשמירה שאתה משמר את המצה שלא תחמיץ התכונן לשם מצה של מצוה⁴, על כן צריך לשמר את החטים [שלא יפלו עליהן מים] לשם מצה⁵, וכפי שיתבאר להלן.

מקורות והערות

1. רמב"ם פרק ו' מהלכות חמץ ומצה הלכה א'.
2. רמב"ם שם.
3. סי' תנ"ג סעי' א' ובמ"ב ס"ק ב'.
4. סי' ת"ס במ"ב ס"ק ג'.
5. סי' תנ"ג סעי' ד' ובמ"ב ס"ק כ"א.